

geçen ay

- **İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ BİR KANUNLA ÖRGÜTLENDİRİLİYOR**

CHP Kırklareli milletvekili ve Türkiye inşaat ve Tesisat Mütahhitleri Birliği Kanunu Komisyon Başkanı Beyti Arda, Komisyondan çıkıp TBMM'ne intikal eden kanun hakkında bilgi vermiş ve THA muhabirinin sorulannı cevaplandırmıştır.

istanbul'da bulunan CHP Kırklareli ve Komisyon Başkanı Beyti Arda, Komisyon çalışmalarını hakkında şunları söylemiştir:

«Komisyonumuzdan geçen ve önümüzdeki günlerde TBMM'nde görüşülmeye başlanacak olan Türkiye inşaat ve Tesisat Mütahhitleri Birliği Kanunu, in-

geçen ay

saatçi ve müteahhitlere çok büyük imkânlar sağlayacaktır. Kanunun esas gayesi Türkiye'de serbest ve dağınık halde çalışan müteahhitleri örgütlemektir.

Müteahhitler serbest ve dağınık çalışmadan şikâyetçidirler. Örgüt halinde yapılacak olan çalışmalarla piyasada çok yüksek fiyatlarla satılan inşaat malzemelerinin kontrolü yapılabilecektir. Bu durumda inşaatların maliyeti düşecek ve yapılacak olan inşaatlar daha az masrafa çıkacaktır.

Kanun, yeni hükümler getirmektedir. Bu hükümlere göre müteahhitler şirket kurup kendi malzemelerini kendileri yapabileceklerdir. Bu yapıldığı zaman da maliyet yüzde30 civarında düşecektir.»

Arda daha sonra, kurulacak olan bu Birliğin Dünya Müteahhitler Birliğine üye olacağını, böylece dışarda da çalışma imkânlarına sahip olabileceklerini belirterek «yurt dışından özellikle Mısır, İran, Irak ve Suudî Arabistandan Türkiye'ye bu konuda birçok teklifler gelmektedir. Ama örgüt çalışması yapamıyız müteahhitlerimiz bu tekliflere maalesef cevap verememektedirler. Kanunun çıkışından sonra yurt dışında çalışma imkânı bulunacak ve işçilerimize de çalışma sahaları açılacaktır» demiştir.

Komisyon Başkanı Beyti Arda, Türkiye'de yapılmakta olan inşaatların kontrolden uzak olduğunu belirterek şöyle devam etmiştir :

«Bu kanun sayesinde bu Birlik Türkiye'de yapılmakta olan bu inşaatları denetleme imkânı bulacaktır. Çürük inşaat yapan müteahhitler işten uzaklaştırılacak ve çalışma olanakları, kaldırılacaktır. Bu birliğe üye olmayan müteahhitler de çalışma imkânı bulamayacaklardır. Birlik ayrıca fakir öğrencileri okuyup, burslar da verecektir. Böylece yurt kalkınmasında faydalı olacaktır.»

(21 Mart, Cumhuriyet)

• İSTANBUL'DA TELEFON SANTRAL VE GEREÇLERİ İMAL EDECEK İKİNCİ BİR FABRİKA DAHA KURULUYOR

İstanbul'da telefon santral ve gereçleri imal edecek ikinci bir fabrika kurulması için özel teşebbüs tarafından yapılan çalışmalar ilerlemiş ve önümüzdeki aylarda fabrika inşasına başlanmak üzere hazırlıklara geçilmiştir.

Bilindiği gibi PTT ile özel firmalar memleketimizde günden güne artmakta olan telefon ihtiyacını karşılamak üzere çalışmalarını sürdürmektedir.

PTT idaresinin Kanada «Northern Elektrik» firmasının yabancı sermaye çoğunluğu ile kurduğu Ümraniye'deki telefon fabrikasından sonra yüzde yüz Türk sermayesi ile ikinci bir telekomünikasyon fabrikasının kurulması hazırlıklarına girişilmiştir.

İstanbul'da telefon santralleri ile diğer telekomünikasyon araçları üzerinde uzmanlaşmış bulunan «Biltez Holding» grubu Topkapı dolaylarındaki bir ar-

geçen ay

şada telefon fabrikası kurulma hazırlıklarını sürdürmektedir. Bu işle ilgili proje Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na sunulmuştur, öte yandan ünlü İTT Standart Firması ile birlikte çalışan İskra ile de teknik işbirliği görüşmelerine başlayan «Biltez Holding» İskra Genel Müdürü Huys başkanlığında dört kişilik bir heyeti özel bir uçakla İstanbul'a getirmiş ve yapılacak teknik işbirliği konusunda anlaşmaya varmıştır. Önümüzdeki aylarda inşasına başlanacak olan fabrika 1974 yılında komple telefon santralını imaline geçecek ve bunları PTT hizmetine sunacaktır.

(28 Mart, Günaydın)

DOLARIN DEVALÜE EDİLMESİ YÜZÜNDEN YURT DIŞI TELEFON KONUŞMA ÜCRETİNE ZAM GELDİ

Yurtdışı telefon konuşma ücretleri Mart 1973'den itibaren doların devalüe edilmesiyle artışı göstermiştir.

Hemen hemen her ülkeye gelen zamlar dakikada 1 lira ilâ 5 lira arasında değişmektedir. ABD ile telefon konuşmasının dakikası 47 lira iken 52 liraya çıkmış : Bulgaristan, 7 liradan 8 liraya, Belçika, 24 liradan 26.50 liraya, Almanya ise, dakikada 23 liradan 26 liraya yükselmiştir. Yunanistanla konuşma ücreti ise değişmemiştir.

ATINA İLE YENİ KONUŞMA SİSTEMİ

İstanbul Milletlerarası Santralı ilk defa İstanbul ile Atina arasındaki telefon konuşmalarını yan otomatik sistem sayesinde tek görevli ile gerçekleştirmiştir. Bir yıldır şehirlerarasında İstanbul ile Ankara - İzmir - Bursa için tam otomatik geçiş gayesiyle kullanılan yan otomatik sistem birkaç günden beri İstanbul - Atina arasında da uygulanmaya başlanmıştır. Genel Müdür Muavini Fehmi Sökmener'in bu sistem hakkında verdiği bilgiye göre Atina ile konuşmak isteyen İstanbul halkı, milletlerarası santralına başvurunca operatrist Atina santralının aracılığı olmaksızın bulup İstanbul aboneliyle konuşmasını sağlayabilmektedir.

Bir süre öncesine kadar Atina ile aramızda beş kanal varken Yunanlıların isteği üzerine iki kanalı daha ilâve edilerek yeni şekle geçilmiştir.

• AMERİKAN İTT ŞİRKETİ ŞİLİ HÜKÜMETİ'Nİ DÜŞÜRMEK İÇİN PLANLAR YAPTIĞINI KABUL ETTİ

Amerikan İTT (International Telephon And Telegraph) Şirketinin Başkan Yardımcısı Wüliam Merriam, Şili Hükümeti'ni devirmek için planlar hazırladıklarını kabul etmiştir. Bu konuda Amerikan Senatosu tarafından açılan soruşturma ile ilgili olarak kurulan bir komisyonda ifade veren İTT Şirketinin,

geçen ay

Başkan Yardımcısı, Şili'de sosyalist Allende'nin Devlet Başkanı seçilmesinden sonra da iktidardan düşürülmesi için ekonomik hayati altüst etme planları hazırladıklarını anlatmıştır.

BİR GAZETECİ ORTAYA ÇIKARDI

Şili Hükümetini devirme planlarının hazırlandığı sırada ITT Şirketinin istihbarat işlerini yönetmekte olan Merriam, Başkan Nbc'nun danışmanları, özellikle başdanışmanı Henry Kissinger ile sıkı, temas halinde bulunuyordu. ITT'nin hükümet devirme planlarını ilk defa olarak Amerikalı gazeteci Jack Anderson ortaya çıkarmıştır.

ITT Şirketinin çevirdiği dolapların su yüzüne çıkması Amerikan kamuoyunda büyük tepki uyandırmış, gazeteler, senatörler, dünyanın dört bir yanında milyarlarca dolarlık yatırımları bulunan bu dev kuruluşun çıkarları tehlikeye girdiğinde Şili gibi başka ülkelerde de hükümetleri devirmeye kalkışacağını, bu yüzden Amerikan Hükümeti tarafından sıkı şekilde kontrol edilmesini istemişlerdir.

(22 Mart, Günaydın)

ITT'NİN NAZİ'LERLE İŞBİRLİĞİ AÇIKLANDI

Amerika Birleşik Devletler i'nin en büyük tröstlerinden biri olan Uluslararası Telefon ve Telgraf Şirketi'nin (ITT) II. Dünya Savaşı sırasında Nazi Almanya'sıyla kurduğu ilişkiler açıklanmıştır.

Çok uluslu şirketlerin en ünlülerinden biri olan ve halen 93 ülkede faaliyet gösteren ITT'nin adı bilindiği gibi, Şili'de Allende'nin iktidara gelmesinden sonra çok sık duyulmağa başlamıştır. Allende'yi devirmek ve işbirlikçi sermayedarların iktidara gelmesini sağlamak üzere komplo hazırlamakla suçlanan ITT, uzun tartışmalardan sonra «komplo iddiasını» kabul etmek zorunda kalmıştı.

ITT'nin Nazi'lerle ilişkisini açıklayan ve The International Herald Tribune'de yayınlanan yazıda pek yakında yayınlanacak kitapla ilgili olarak şöyle denmektedir :

«Kitabın yazarı, Birleşik Amerika Ulusal Arşivlerinin, Uluslararası Telefon ve Telgraf Şirketinin (ITT) Hitler rejiminin başladığı 1933 yılından, Müttefik Kuvvetlerin zaferi olan 1945 yılına kadar Nazi Almanyası liderleriyle çok yakın ilişkiler kurduklarını gösterdiğini açıklamıştır.

Anthony Sampson New York Magazine'de yayınlanan bir makalesinde bu konuda şunları yazmıştır: «ITT, çok dikkatli bir biçimde Alman olmayı düzenlemiştir. Alman savaş çabalarına büyük yatırımlarda bulunan ITT müttefik konvoylarını yok eden Focke-Wulf bombardıman uçaklarını üretmiştir.»

ITT daha sonra kendisini ikinci Dünya Savaşı'nın bir kurbanı olarak sunmuş ve 1967 de, Amerikan Hükümetinden, Almanya'daki fabrikalarının savaşta yı-

geçen ay

kıma uğraması nedeniyle 27 milyon dolar tazminat koparmayı başarmıştır. Bu 27 milyon doların içinde, Müttefik Kuvvetleri tarafından bombalandığı ve Amerikan malı sayılacağı gerekçesiyle Focke-Wulf bombalarını üreten fabrikalardaki hasar için 5 milyon dolar da dahil bulunmaktadır.

Anthony Sampson, «Naziler İkinci Dünya Savaşını kazansalardı, İTT, hiç düşünmeden Alman olacaktı. Ama kazanmayıp, kaybettikleri için Amerikan oldu.» demektedir.

London Observer Gazetesinin bir muhabiri olan Anthony Sampson, pek yakında yayınlanacak olan, «Bağımsız İTT Devleti» adlı kitabı için Amerikan arşivinden 1930-1945 arası İTT dosyalarını gözden geçirmiştir. İTT'nin savaş zamanındaki eylemleri konusundaki bu tek bilgi kaynağı, İTT'nin hareket halinde bulunduğu 93 ülke için temel bir soruyu ortaya çıkarmaktadır: Hiç kimse böyle çok uluslu bir şirketi kontrol altına alabilir mi?

Benzeri sorular, çok uluslu şirketlerin özellikle de İTT'nin Şili'de çevirdiği oyunların soruşturulduğu Birleşik Amerika Senatosu Alt Komitesinde de ortaya atılmıştı.

Anthony Sampson'un kitabındaki baş kişi, 1920'de İTT'yi kuran ve ona «iktidarda hangi rejim olursa olsun desteklenmesi yolunda bir iş felsefesini aşılaman» Birleşik Amerika Ordusunun eski albaylarından Sosthenes Behn'dir. Bay Behn İTT'yi aynı zamanda 1930 yılında Almanya'ya sokan kişidir de.

4 ağustos 1933 tarihli «The New York Times» şu kısa haberi vermiştir : «Almanya'nın yeni şansölyesi Adolf Hitler bugün ilk kez bir Amerikan iş adamları delegasyonunu kabul etmiştir. Delegasyonda Sosthenes Behn ve Almanya'daki temsilcisi Henry Mann bulunmaktadır.»

Sosthenes Behn, Adolf Hitler'e, İTT'nin Almanya'daki şubesi için, Almanların kabul edebileceği güvenilir kişilerin isimlerini vermiştir. Bu isimler arasında daha sonra Alman SS. generali olan ve Himmler'in Gestaposuna fonlar akıtan banker Kurt Von Schroeder de bulunmaktaydı. Böylece Kurt Von Schroeder kanalıyla, Behn Nazi'lerden özel itibar görmeye başlamıştır. Bay Behn diğer bir önemli Nazi müttefiği, Gerhard Alois YVestrick'tir. Anthony Sampson daha sonra Amerikan arşivlerinden şu gelişmeleri sırasıyla aktarmıştır:

Bir dizi görüşmelerden sonra İTT, 1938 yılında Goering'e önemli hizmetlerde bulunmuştur. Almanya'daki İTT şubesi, kârlarını hiç bir zaman Birleşik Amerika'ya aktarmayı düşünmemiştir. Nazilere yaramıştır bu kârlar.

Eylül -1939'da, Naziler Polonya'yı işgal ettiklerinde İTT'nin Almanya şubeleri SEG ve Lorenz şirketleri, Avusturya, Macaristan ve İsviçre'deki İTT bürolarını da kontrolleri altına almıştır. Bu üç ülkedeki şirketler, Alman Nazi liderleri tarafından, «Alman» olarak ilân edilen ilk yabancı şirketlerdir.

1940 baharında Almanya'daki İTT temsilcisi Alman bir iş adamı, Birleşik Amerika'ya gitmiş ve İngiltere'ye yapılan askerî malzeme desteğinin kesilmesini

geçen ay

istemiştir. Bir kaç ay sonra gelen Alman iş adamının Nazi Dışişleri Bakanlığında görevli olduğu ve bizzat Hitler'in emirlerini taşıdığı öğrenilmiştir.

Birleşik Amerika ikinci Dünya Savaşı girdikten sonra da İsviçre'deki ITT fabrikası, fabrikanın sahibi rakip HaLser, Almanya'ya malzeme yapmayı reddettiği bir sırada, Nazi liderleriyle bütünüyle işbirliğini elden bırakmamıştır, İspanya'da da ITT şirketi, Almanya'ya bir çok ham madde yardımında bulunmuştur. Bununla da yetinmeyip. Alman Ordusu için askerî malzeme yapımına devam etmiştir.

THE INTERNATIONAL HERALD TRIBÜNE

(29 Nisan, Yeni Ortam)

• TÜRKİYE'NİN 111,3 MİLYAR BORCU VAR

1972 yılı sonu itibariyle Türkiye'nin iç ve dış borçları miktarının 111 milyar 500 milyon lira olduğu bildirilmiştir. Bu borçların 76 milyar 500 milyon lirası ana para, geriye kalan 35 milyar lirası ise alınan paraların faizleridir. Borçların ödenerek temizlenmesi işi 2020 yıllarına kadar devam edecektir.

HERKES BORÇLU

Türkiye'nin nüfusu son rakamlara göre 37 milyondur. Mevcut iç ve dış borçların nüfusa bölümü halinde birey başına düşen borç miktarı meydana çıkacaktır. Bu bölüm işlemine göre ise beşikteki bebekten, en yaşlı kişiye kadar Türkiye'de birey başına düşen borç miktarının 3010 lira olduğu görülecektir.

öte yandan alınan borç para ve olanakların bir kısmı özel sektör, bir kısmı ise kamu sektörüne harcanmıştır. Türkiye'den alacağı olan uluslar arasında Amerika Birleşik Devletleri başta gelmektedir.

NE BORCU?

Maliye Başkanlığından verilen bilgiye göre Türkiye'nin dövizle ödemek zorunda olduğu dış borçların miktarı 4 milyar doları aşmıştır. Ayrıca, Türkiye'nin Türk lirası olarak ödemek zorunda olduğu borç miktarı ise 6 milyar lira dolayındadır.

Ayrıca devlet hazinesi çeşitli zaman ve nedenlerle iç kuruluşlardan da para alarak borçlanmıştır. Türkiye'nin iç borçları ise 49 milyar doları aşmıştır. Böylece Türkiye'nin toplam borçları 111 milyar 500 milyon lirayı bulmuştur.

Maliye Bakanlığı yetkililerinin verdikleri bilgiye göre, Türkiye'nin devletin ödemek zorunda olduğu borçların 35 milyar lirası alınan kredi ve ödünç paralarının faizidir. Ayrıca ödenmesi gereken borçların 5.5 milyar lira kadar özel sektöre harcanmıştır.

geçen ay

BORÇLAR VE SONRASI

Yine Maliye Bakanlığında verilen bilgiye göre; borçların her yıl giderek artması, Türk dış ticaret dengesinin de daha da bozulmasına yol açmaktadır. Dış borçlar nedeniyle dış ticaret açığı 700 milyon dolar aşmıştır.

Bu arada ihracattan sağlanan gelirin üçte biri dış borçların ödenmesi için harcanmaktadır.

Türkiye'nin Türk lirasıyla ödemek zorunda olduğu borçlar ise Marshall yardımı, çeşitli yardımlar ve tarımsal krediler için Amerika'dan aldığı para ve malzemeler içindir. Türkiye Amerika'dan sonra en çok Batı Almanya, İngiltere ile öteki batı ülkeleri ve uluslararası kuruluşlara borçlanmıştır.

(1 Mayıs, Yeni Ortam)

«PETROL KANUNU REFORM DEĞİLDİR»

Kimya Mühendisleri Odası ile Maden Mühendisleri Odası dün yayınladıkları ortak bir bildiriye, Meclisten çıkmış olan Petrol Reformu Kanunu ile eski kanun arasında temelde hiç bir fark olmadığını, millî kuruluşlara öncelik tanınmadığını öne sürmüş, «Bu kanun reform değil, kamuoyunu aldatmaktır» demişlerdir.

Kimya ve Maden Mühendisleri Odalarının başkanlarınca imzalanmış olan açıklamada, Türkiye Petrolleri gibi bir devlet şirketine istediği kadar ruhsat alma hakkı tanınmadığı yabancı şirketlerin bir takım oyunlarla daima daha çok ruhsat alanı kapatma olanağının devam ettiği iddia edilmiş, yurt içi petrol üretiminde azalma olduğuna işaret edilerek şöyle denmiştir:

«19 yıllık uygulamanın ürünü olan yukardaki acı gerçek ortada dururken, eski kanunun başka bir görünüm altında yeniden çıkarılması bir reform olamaz. Çünkü, yabancı şirketlerin temsilcisi bir uzmanın 1954 yılında hazırladığı kanundan bir adım öte gidilmemiştir. Bu kanun Anayasaya bağlı olarak hazırlanan gerekçesine, dolayısıyla Anayasaya ters düşmektedir.

Bundan sonraki reformlar da böyle mi olacaktır?

Reform diye çıkarılan bu ilk kanun, bugünkü reform anlayışının somut bir örneğidir.»

(1 Mayıs, Milliyet)

• ENERJİ YOKLUĞUNDAN ETİBANK TESİSLERİNİ İŞLETEMEYECEK DURUMDA

Kamu iktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonunun dünkü toplantısında, Etibank'ın 1971 yılı hesap ve işlemleri ele alınmıştır. Etibank Genel Müdürü Ne-

geçen ay

zihi Berkkan toplantıda yaptığı açıklamada, «Yeteri kadar elektrik enerjisi ve ham madde sağlanamadığı için bazı tesislerin faaliyetten alıkonulması veya faaliyete geçirilmemesi gibi bir durumla karşı karşıya olduklarını» söylemiştir.

Genel Müdür Berkkan, ayrıca asit sülfirik fabrikasının da enerji yokluğu dolayısıyla çalıştırılmadığını, bu asitleri kullanacak Sivrice gübre fabrikasının da hem enerji, hem fosforit denilen ham maddenin azlığı dolayısıyla çalışamayacak halde olduğunu bildirmiştir, öte yandan, ilgililer, Tunustan ithal edilen fosforit'in Türkiye'nin ihtiyacını karşılayamadığını açıklamışlar ve Türkiye'deki fosforit yataklarının bir an önce faaliyete geçirilmesini istemişlerdir.

(6 Nisan, Yenigün)

TÜRKİYE'DE KURULACAK UÇAK SANAYİİ İÇİN MÜRACAAT EDEN FİRMA SAYISI 21'e YÜKSELDİ

Türkiye'de kurulacak uçak sanayii için müracaat eden firmaların sayısı 21'e yükselmiştir. 21 yabancı firmanın resmen Türk hükümetine teklifte bulunduğu öğrenilmiştir. Bunların 7 Amerikan, 5 İngiliz, 3 italyan, 2 Fransız, 1 Japon, 1 Kanada ve 2 İsveç firması olduğu bildirilmiştir.

Bu firmaların teklif ettikleri uçak modelleri Hava Kuvvetleri'ni Güçlendirme Vakfı yetkilileriyle Hava Kuvvetleri Teknik Personeli tarafından incelenmeye başlamıştır.

EN UYGUN TEKLİF

Bu firmaların teklifleri ilgili ve yetkililerce incelendikten sonra Türkiye şartlarına en uygun olan teklifin kabul edileceği belirtilmiştir.

Öte yandan Türkiye'de yapılacak savaş uçakları konusunda en çok F-5E modeli üzerinde durulduğu sanılmaktadır.

Yetkililerin verdikleri bilgiye göre, bu konudaki asıl çalışmalar Türk Uçak Sanayii Anonim Ortaklığı (TUSAŞ) kurulduktan sonra başlayacak ve teklif getiren firmalarla pazarlığa oturulacaktır.

İVEDİLİKLE GÖRÜŞÜLECEK

Uçak Sanayi Kanun Tasarısı'm görüşen Geçici Komisyo'nun Başkanı AP Sivas Milletvekili Tefik Koraltan mecliste bulunan tasarının ivedilikle görüşülmesini sağlamak amacıyla pazartesi günü Meclis Başkanlığı'na bir önerge vereceğini söylemiştir. Koraltan «Tasan ivedilikle görüşülmediği takdirde seçimden sonraya kalacaktır.» demiştir.

(5 Mayıs, Günaydın)

DUYURU

Odamız merkezinin telefon numaralan çift hat olarak aşağıdaki gibi değişmiştir :

253272-253273